

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ**

КУЛАКОВ Олексій Олексійович

УДК 658. 33

**ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Краматорськ – 2015

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор

Попова Ольга Юріївна,

Державний вищий навчальний заклад

«Донецький національний технічний університет»

Міністерства освіти і науки України (м. Красноармійськ),

завідувач кафедри міжнародної економіки

і бізнес-адміністрування.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Зборовська Ольга Михайлівна**, Приватний вищий навчальний заклад «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпропетровськ), завідувач кафедри економіки підприємства та міжнародного бізнесу;

доктор економічних наук, доцент **Коверга Сергій В'ячеславович**, Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» Міністерства освіти і науки України (м. Слов'янськ), професор кафедри обліку і аудиту.

Захист дисертації відбудеться *28 січня 2016 року о 15:00* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 6220.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.

Автореферат розісланий *28 грудня 2015 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

Н. А. Ясинська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Особливістю сучасного етапу розвитку країни є значне обмеження ресурсів при одночасному розширенні потреб в них. Протиріччя між динамічним зростанням потреб у ресурсах та їх обмеженістю за фізичним та вартісним складом може призвести до дефіциту ресурсів, що загострює конфлікти між суб'єктами господарювання, приводячи до непродуктивного зростання витрат та виникнення ситуацій, що загрожують зниженням економічної ефективності. Так, у 2014 р. фінансові результати підприємств до оподаткування становили – 523587,0 млн грн, витрати підприємств (операційні та інші) перевищили на 11,7 % чисті доходи, при цьому кожне третє підприємство віднесено до категорії збиткових. В цих умовах виникають негативні мотиви до здійснення інвестицій, метою яких є впровадження проектів, здатних забезпечити економію ресурсів і, як наслідок, зменшення витрат. За даними статистики обсяг капітальних інвестицій у 2014 р. становив 2194319,4 млн грн, що становить 87,8% від рівня 2013 р. Тому нагальним завданням у сфері підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання є формування дієвого управлінського інструментарію, орієнтованого на інтенсифікацію залучення інвестицій для реалізації програм ресурсозбереження, здатних вивести вітчизняні підприємства на новий рівень економічного зростання і на довгостроковій основі забезпечити інвестиційну активність, сприяючи в такий спосіб посиленню ринкових позицій вітчизняних виробників.

Значний внесок у вирішення питань інвестиційного забезпечення господарської діяльності підприємств та інтенсифікації процесів ресурсозбереження зроблено в наукових працях таких вчених-економістів, як М. В. Барун, А. Я. Берсуцкий, О. В. Бреславцев, І. П. Вовк, О. І. Гудзь, О. М. Зборовська, В. В. Іванієнко, М. І. Іванов, С. Я. Єлецьких, Н. В. Касьянова, С. В. Коверга, З. С. Каїра, Л. Г. Мельник, Н. Я. Михаліцька, Ю. О. Набатова, О. Ю. Попова, Н. Ю. Рекова, І. М. Сотник та інші. Слід зауважити, що більшої деталізації вимагають питання інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємствах, що становить підґрунтя підвищення ефективності господарської діяльності. Актуальність зазначеної проблеми обумовила вибір теми дисертації, мети, завдань наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематики держбюджетних науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темою «Підвищення ефективності діяльності промислового підприємства на основі розвитку та мотивації персоналу» (номер державної реєстрації 0112U006710, 2012–2015 рр.), де автором сформовано науково-методичні засади оцінювання економічної ефективності інвестування у ресурсозберігаючі технології на підприємствах; Центра продуктивності Міністерства соціальної політики України за темою «Розроблення методичних рекомендацій щодо аналізу трудових і виробничих процесів з метою підвищення їх продуктивності» (номер державної реєстрації 0112U000576, 2012 р.), де автором розроблено порядок оцінювання економічного ефекту інвестування у ресурсозберігаючі технології на підприємстві.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є розробка теоретичних засад, науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування економічного інструментарію інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві як основи підвищення ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання. Для досягнення поставленої мети сформульовано і вирішено наступні завдання:

- уточнити зміст поняття ресурсозбереження підприємства;
- розробити концептуальні положення інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві;
- розвинути визначення категорії інвестиційного забезпечення ресурсозбереження в практиці функціонування підприємства;
- обґрунтувати доцільність залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів;
- удосконалити науково-методичний підхід до діагностики впливу інвестування ресурсозберігаючих технологій на техніко-економічні показники діяльності підприємства;
- запропонувати послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства;
- узагальнити інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів.

Об'єктом дослідження є економічні процеси у сфері формування і реалізації рішень з інвестування ресурсозбереження на підприємстві.

Предмет дослідження – теоретичні засади, науково-методичні положення і практичні рекомендації ресурсозбереження на підприємстві та забезпечення інвестиційної привабливості ресурсозберігаючих технологій машинобудівного підприємства.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових та специфічних методів пізнання відповідно до теми наукової роботи. Наразі при систематизації ознак ресурсів, змісту ресурсозбереження та інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві використано методи узагальнення, аналізу й синтезу; для вивчення зв'язків між явищами та процесами при розробці концептуальних положень інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві – системний підхід; для обґрунтування доцільності залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів із врахуванням європейського досвіду – метод аналогії; для удосконалення науково-методичного підходу до діагностики впливу інвестування ресурсозберігаючих технологій на техніко-економічні показники діяльності підприємства – метод техніко-економічної оцінки, математичні гіпотези та економіко-математичного моделювання; запропоновано послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства – методи аналітичного та логічного узагальнення; під час узагальнення інструментарію інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів – методи дедукції та індукції.

Інформаційну базу наукового дослідження складають закони України та інші нормативно-правові акти в сфері інвестиційного та ресурсного забезпечення

господарської діяльності підприємств. Емпіричну базу дисертації становлять інформаційні матеріали Державної служби статистики України, бухгалтерська та фінансова звітність машинобудівних підприємств Донецької області, наукові публікації, результати власних авторських досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у формуванні теоретичних, науково-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. Наукова новизна результатів дисертації є такою:

удосконалено:

концептуальні положення інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві на основі визначення мети, суб'єкту та об'єкту впливу, компонентів, задач, функцій, методів та інструментів, стадій інвестиційного проекту, що надає можливість конкретизувати напрями інвестиційної діяльності у сфері реконструкції або модернізації основних засобів для підвищення ефективності використання ресурсів;

послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства (реконструкція або модернізація) на основі визначення точки біфуркації, при досягненні якої відбувається зміна швидкості темпів приросту кумулятивної вартості ресурсів на протязі життєвого циклу продукції, що сприятиме мінімізації ризику прийняття помилкових рішень, підвищенню дієвості і економічної обґрунтованості процедури управління промисловим розвитком виробництва;

науково-методичний підхід до діагностики техніко-економічних показників в результаті інвестування в ресурсозберігаючі технології, основою якого є оцінка комплексу показників зниження витратоємності продукції, зміни продуктивності праці, підвищення фондівіддачі, приросту чистого грошового потоку із подальшим їх порівнянням між поточними та очікуваними даними з метою визначення величини результату та розміру чистого доходу, які утворюються внаслідок впровадження ресурсозберігаючого заходу;

інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження за рахунок впровадження процедури мотивування інвесторів на підставі врахування соціально-економічних, екологічних, інституціональних та інших цілей діяльності підприємства, визначення напрямів розвитку та темпів зростання, комплексності результатів господарювання, що проявляється, з одного боку, у можливості виробництва благ бажаної якості та кількості, а з другого – в отриманні очікуваного результату господарювання у разі безпосереднього споживання вироблених благ та відшкодованих споживачем підприємству витрат ресурсів, що дозволить підвищити рівень інвестиційної привабливості ресурсозберігаючих технологій на підприємстві;

дістали подальшого розвитку:

категорія «інвестиційне забезпечення ресурсозбереження», під якою варто розуміти систему організаційної, технічної, економічної, наукової, інформаційної та інших видів підтримки інвестиційних процесів на підприємстві, що мають на меті раціональне використання та мінімізацію витрат ресурсів через інноваційний розвиток і раціоналізацію природокористування;

обґрунтування доцільності залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів на основі оцінювання ідентифікаторів зміни ресурсоемності за видами ресурсів, динаміка яких дозволяє визначити мету інвестування ресурсозберігаючих технологій за альтернативами забезпечення ресурсозбереження або фіксації досягнутої динаміки;

зміст поняття «ресурсозбереження на підприємстві», яке запропоновано трактувати як прогресивний напрям господарської діяльності підприємства з управління кумулятивною вартістю ресурсів в процесах їх виробничого споживання і виготовлення готової продукції через впровадження ресурсозберігаючих технологій і з огляду на етапи життєвого циклу продукції, що дозволяє виявляти передумови формування вартості ресурсів і собівартості продукції, виходячи з темпів приросту витрат у часі, для максимізації економічної ефективності залучення інвестицій у виробництво.

Практичне значення отриманих результатів полягає у формуванні теоретичних засад і методичних підходів, розробці практичних рекомендацій з інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на машинобудівних підприємствах на основі обґрунтування інвестиційних рішень шляхом обрахунку доцільності та оцінки ефективності інвестування ресурсозберігаючих технологій, що створює передумови для покращення економічних показників господарської діяльності.

Основні науково-методичні засади дисертації знайшли практичне використання в діяльності машинобудівних підприємств, що підтверджується відповідними довідками: ПАТ «Енергомашспецсталь» (довідка від 25.06.2014 № 357), ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» (довідка від 07.10.2014 № 1037). Результати дисертації використано у навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії при викладенні дисциплін «Аналіз інвестиційних проектів», «Управління інноваціями та інвестиціями на підприємстві», «Інвестиційний менеджмент» (довідка від 14.11.2014 № 1573).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною науковою працею. Наукові положення, рекомендації та результати дисертації отримані автором самостійно. З наукових праць, що опубліковані у співавторстві, у дисертації використано матеріали, пропозиції та висновки, що є результатом особистих досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертації були оприлюднені та отримали позитивну оцінку на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: VIII Міжнародна науково-практична конференція «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу» (Суми, 2014 р.); VII Міжнародна науково-практична конференція «Донбасс-2020: перспективи розвитку глазами молодых ученых» (Донецьк, 2014 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Сучасні проблеми управління інвестиційною та інноваційною діяльністю» (Донецьк, 2014 р.); Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція молодих вчених «Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» (Львів, 2014 р.); II Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах трансформації економіки» (Рівне, 2013 р.); II Всеукраїнська

науково-практична конференція «Перспективи розвитку економіки в ринкових умовах» (Мукачево, 2013 р.); I Міжнародна науково-практична конференція: «Економіка і фінанси: теорія та практика» (Луганськ-Феодосія, 2013 р.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено у 19 наукових публікаціях загальним обсягом 8,68 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належать 5,25 ум.-друк. арк., а саме: шість – у фахових виданнях (зокрема одна – у виданні, що входить до наукометричних баз), чотири – в іноземних виданнях (зокрема одна – у виданні, що входить до наукометричних баз), дві публікації у колективних монографіях, сім публікацій – у матеріалах конференцій.

Структура дисертації та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (191 найменування на 21 сторінці) і п'яти додатків (на 70 сторінках). Дисертація містить 19 таблиць (на семи сторінках) і 11 рисунків (на семи сторінках). Повний обсяг роботи становить 245 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві**» уточнено зміст поняття ресурсозбереження на підприємстві, сформульовані основні концептуальні положення інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві, а також розвинуто визначення категорії інвестиційного забезпечення ресурсозбереження в практиці господарської діяльності підприємства.

На підставі систематизації основних проблем та перешкод зростання ефективності суспільного виробництва та відповідно до положень теорії ефективності, компонентний склад результатів господарювання представлений витратами та доходами, співвідношення між якими визначає рівень ефективності. Із підвищенням ефективності господарської діяльності підприємства, витрати виступають компонентами, що мають первинний чи причинний характер, а результати – як такі, що мають вторинний або наслідковий характер. Висвітлено особливості формування витрат в господарській діяльності залежно від рівня, обсягів та елементного складу ресурсів, зміст яких охарактеризовано з позиції природи економічного характеру, що дозволило охарактеризувати ресурси підприємства у статичному та динамічному вимірі. З урахуванням особливості економічної природи ресурсів надано характеристику змісту ресурсів як сукупності матеріальних та нематеріальних цінностей, які залучаються до господарських процесів на підприємстві відповідно до місії з метою їх перетворення у продукти, що спрямовуються на задоволення конкретної потреби суспільства, забезпечуючи при цьому відшкодування їх вартості та отримання двох типів вигід – прибутку та інших значущих для підприємства результатів, до складу яких віднесено імідж, репутацію, довіру споживача тощо, що представляють якісні показники ефективності. На відміну від прибутку, який має точну вартісну визначеність, фіксовану у часі, інші значущі результати не можуть бути безпосередньо оцінені та зафіксовані у конкретний момент часу. Але саме такі результати формують підґрунтя для забезпечення розвитку підприємства у майбутньому, гарантуючи отримання та реалізацію інвестиційних можливостей залучення ресурсів та їх використання у виробничих процесах.

Для упорядкування видів ресурсів підприємства розроблена система класифікаційних ознак, що враховує сучасні особливості ускладнення господарських зв'язків та динамічність зміни умов господарювання. До цих ознак віднесено: ресурс як благо, засіб, економічні відносини, запаси, елемент виробничого процесу, можливості, фактори виробництва, обмеження, об'єкти власності, витрати, об'єкт та засіб інвестування. Доведено, що різноманіття запропонованих класифікаційних ознак ресурсів вимагає підвищення рівня обґрунтованості ефективності господарських процесів при прийнятті рішень і, як наслідок, обумовлює силу мотивації, що має суттєве значення для активізації господарської діяльності вітчизняних підприємств. Це дозволить здійснити більш коректний вибір інструментів управління ресурсами та процесів їх використання, а також підвищить гнучкість систем управління підприємством. Узагальнення сучасного досвіду використання інструментарію оптимізації дозволило визначити необхідність зменшення витрат як домінанти підвищення результативності. Враховуючи зростаючий рівень кумулятивних витрат на протязі життєвого циклу теоретично обґрунтовано динаміку абсолютного їх збільшення у часі відповідно до реалізації альтернатив етапів життєвого циклу продукції (далі – ЖЦП) (рис. 1).

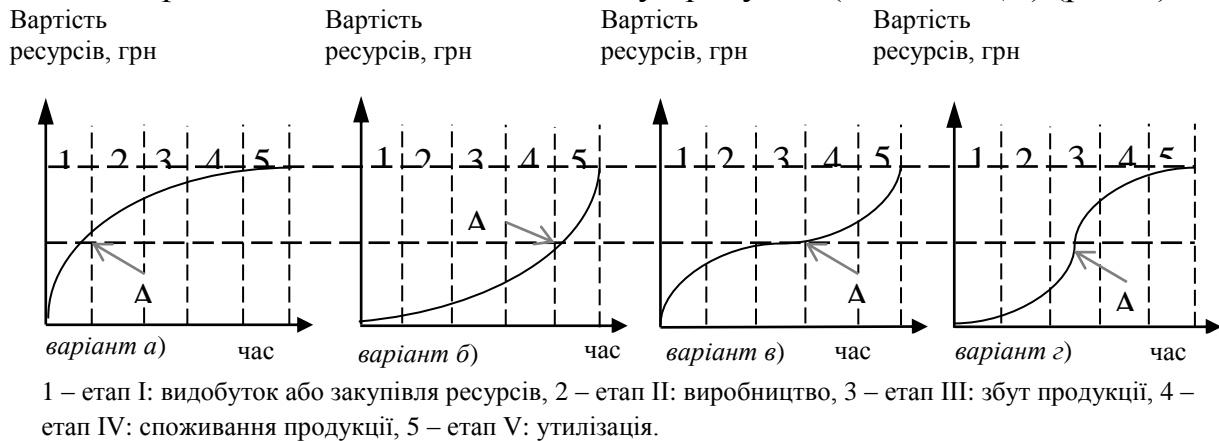

Рис. 1. Альтернативи формування вартості ресурсів протягом ЖЦП

З урахуванням виявленого кумулятивного характеру та зміни швидкості темпів приросту вартості витрачених ресурсів на протязі життєвого циклу продукції уточнено зміст поняття ресурсозбереження як сукупності управлінського інструментарію на основі організаційної, технічної, економічної, наукової, інформаційної та інших видів діяльності, спрямованих на досягнення такого рівня використання ресурсів на протязі життєвого циклу продукції, зокрема, економії ресурсів, що забезпечує підвищення ефективності господарювання із збереженням властивостей продукції, що випускається, за споживчими характеристиками. Показано, що впровадження заходів із ресурсозбереження вимагає значних інвестицій, залучення яких у сучасних умовах є ускладненим внаслідок низької мотивації інвесторів, що викликано незадовільним рівнем ефективності інвестування капіталу у проекти ресурсозбереження.

Уточнення трактувань категорій «ресурси» і «ресурсозбереження на підприємстві» та розвиток теоретичних основ ресурсозбереження з використанням сучасних наукових поглядів дозволило сформулювати концептуальні положення інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. Загальна спрямованість, архітектоніка і спадкоємність у площині дослідження виглядає так:

аналітичні висновки з чинного нормативно-правового й методичного забезпечення планування процесів інвестування у ресурсозберігаючі технології; визначення (уточнення) цілей інвестування для сталого розвитку підприємства, галузі, економіки; формування планів; закріплення функціональних завдань та обов'язків між суб'єктами процесу інвестиційного забезпечення; соціально-економічне, техніко-технологічне призначення, визначення статусу та сфер застосування; нормативне закріплення та впровадження моніторингової та контрольної методики визначення результативності інвестиційного забезпечення ресурсо-збереження на підприємстві (визначення системи ідентифікаторів, коефіцієнтів та показників); апробація та адаптація до галузей економіки; коригування положень інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві; нормативне закріплення та широке використання.

У другому розділі **«Науково-методичні підходи до аналізу та оцінки інвестиційної привабливості ресурсозберігаючих технологій машинобудівного підприємства»** на основі дослідження особливостей та тенденції інвестування ресурсозбереження в Україні та країнах ЄС, обґрунтовано доцільність залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів та удосконалено науково-методичний підхід до діагностики впливу інвестування ресурсозбереження на техніко-економічні показники діяльності підприємства.

Аналіз темпів приросту ВВП України та ряду європейських країн показав, що темпи приросту основного макроекономічного показника за період 2005-2014 рр. мають тенденцію до уповільнення незалежно від стану стабільності функціонування економіки. Виявлення проблем за результатами аналізу динаміки макро- та мікрорівнів дозволило встановити стримуючі фактори інтенсифікації ресурсозбереження на підприємствах, що призводять до зниження показника виробництва промислової продукції, зокрема, в ключовій для економіки країни машинобудівній галузі, частка якої у формуванні ВВП склала 7,2 % у 2014 р. Ідентифіковано проблеми макrorівня, що мають латентний та інертний характер прояву, який відбивається, як правило, в існуванні лагу між прийняттям відповідних законів та застосуванням інструментів державного регулювання. Виокремлено проблеми мікрорівня, що представляють собою об'єкти активного впливу з боку підприємства. Виявлено ключову проблему недостатнього інвестиційного забезпечення діяльності суб'єктів господарювання, що одночасно проявляється і потребує вирішення на макро- та мікрорівнях.

Виявлено динаміку темпів приросту використання інвестицій та аргументовано випереджаючі темпи падіння обсягів інвестицій в Україні порівняно з країнами Євросоюзу. Виявлена динаміка на макrorівні спричинена в більшій мірі розгортанням інфляційних процесів, на мікрорівні – недосконалістю інструментарію прийняття рішень щодо залучення інвестицій для забезпечення ресурсозбереження на підприємствах.

Удосконалено науково-методичний підхід до діагностики впливу інвестування ресурсозбереження на техніко-економічні показники діяльності підприємства, що використовуються в господарській діяльності підприємства, на засадах оцінювання ідентифікаторів зміни ресурсоемності. Розрахунок ідентифікаторів запропоновано здійснювати з урахуванням абсолютного розміру витрат на окремий ресурс і частки сировини у собівартості продукції до та після впровадження ресурсозберігаючих технологій, індексу цін у розрахунковий період.

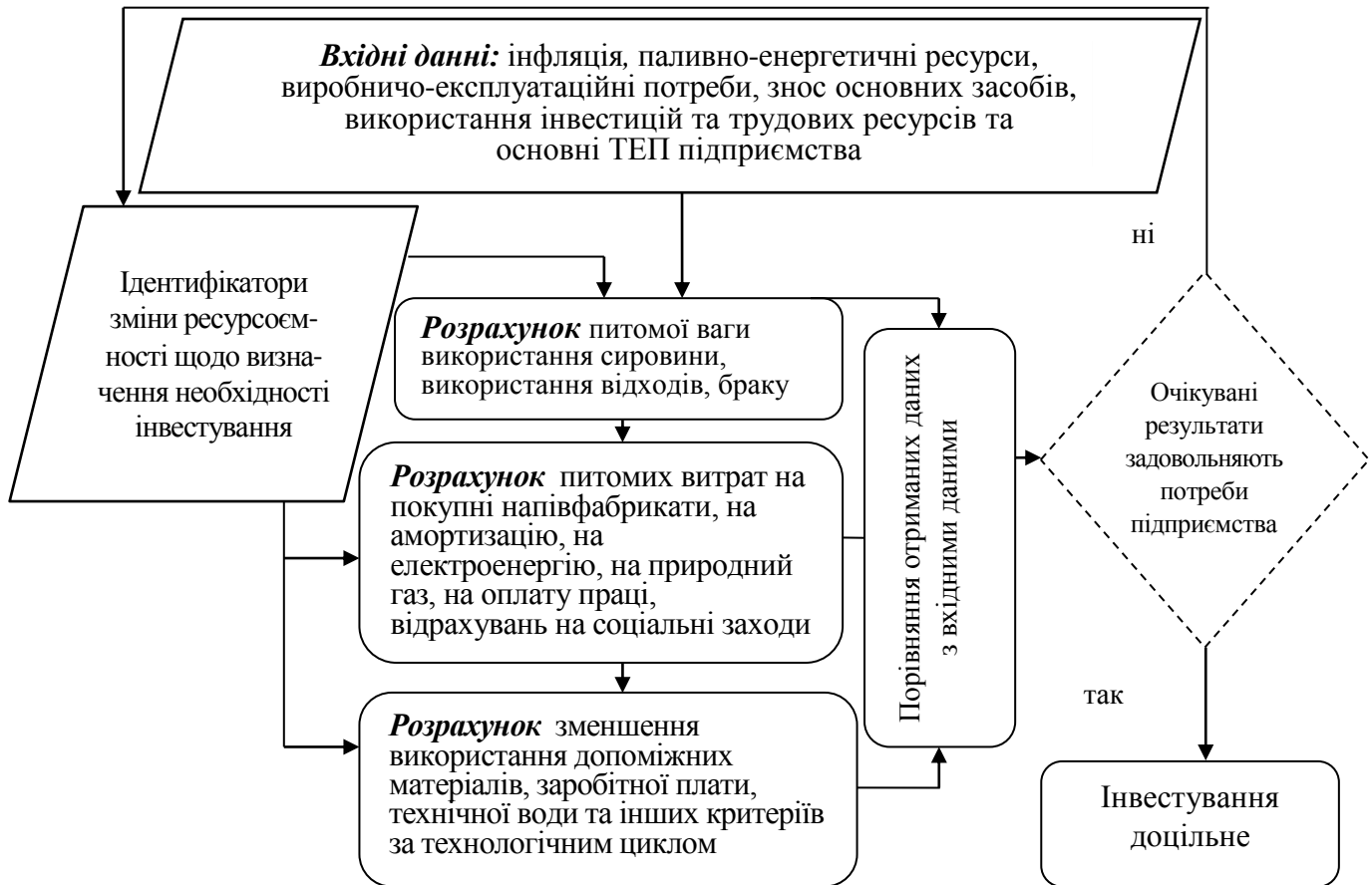

Рис. 2. Науково-методичний підхід до діагностики техніко-економічних показників за результатами інвестування в ресурсозберігаючі технології

Особливістю запропонованого підходу є аналіз динаміки зміни ідентифікаторів за тривалий період і використано методику фінансово-економічного аналізу підприємства. Представлену методику апробовано на прикладі машинобудівних підприємств Донецької області (табл. 1). Запропоновано наступні критерії вибору цілі інвестування ресурсозберігаючих технологій: 1) позитивний приріст ідентифікатора свідчить про необхідність залучення інвестицій для забезпечення ресурсозбереження; 2) негативний приріст відповідного ідентифікатора вказує на необхідність залучення інвестицій для фіксації досягнутої динаміки.

Розраховані за період 2010-2014 рр. для ПАТ «Енергомашспецсталь» та ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» ідентифікатори в цілому свідчать про переважне збільшення рівня ресурсоемності продукції, що дозволяє стверджувати про доцільність активізації заходів із інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємствах. Тому зроблено висновок, що в подальшому дані підприємства потребують інвестиційних заходів із зниження ресурсоемності продукції для зменшення обсягів витрат ресурсів та фіксації досягнутої динаміки у майбутніх періодах господарювання.

Залучення інвестицій для реалізації програми ресурсозбереження забезпечує зміни техніко-економічних показників діяльності підприємства, позитивна динаміка яких за умови підвищення ефективності господарської діяльності стає мотивуючим фактором для активізації інвестиційної діяльності. На підставі розділення техніко-економічних показників діяльності підприємства на чотири

групи, в яких відбуваються основні зміни в процесі ресурсозбереження, обґрунтовано підхід до діагностики техніко-економічних показників в результаті інвестування в ресурсозберігаючі технології.

Таблиця 1

Ідентифікатори зміни ресурсоемності за видами ресурсів

Ідентифікатори за видами ресурсів	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Енергомашспецсталь»					
сировина	-0,0128	0,0027	0,0027	-0,0010	0,0150
відходи	-0,0141	-0,0153	-0,0330	-0,0014	-0,0065
зниження браку	0	0,0009	-0,0010	0	0
напівфабрикати	-0,0170	-0,0833	-0,0483	0	0
амортизація	-0,0152	0,0241	-0,0059	-0,0130	0,0324
електроенергія	-0,0475	-0,0280	0,0114	-0,0012	-0,0081
природний газ	-0,0350	0,0157	0,0372	-0,0056	0,0318
допоміжні матеріали	-0,0220	0,0683	0,0273	-0,0698	-0,0123
заробітна плата	-0,0906	0,0196	0,0615	-0,0112	0,0024
технічна вода	0,0137	-0,0073	0,0213	0,0893	0,0169
Загальний рівень зниження ресурсоемності	-0,2405	-0,0026	0,0732	-0,0139	0,0716
ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»					
амортизація	0,1147	0,3859	0,011	0,0033	0,0024
заробітна плата	-0,0068	-0,0002	0,0238	-0,0020	-0,0171
соціальний захист	-0,0070	-0,0002	0,0089	-0,0010	-0,0068
матеріальні витрати	-0,0148	-0,0052	-0,0082	-0,0640	0,0230
Загальний рівень зниження ресурсоемності	0,0861	0,3803	0,0355	-0,0637	0,0015

Основним методичним засобом є розрахунок комплексу показників зниження витратоемності продукції, зміни продуктивності праці, підвищення фондівіддачі, приросту чистого грошового потоку із подальшим співставленням отриманих результатів розрахунків між підприємствами. Використання даної методики опрацьовано в умовах ПАТ «Енергомашспецсталь» та ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» що дозволило надати оцінку динаміки приросту основних техніко-економічних показників (табл. 2).

Таблиця 2

Основні техніко-економічні показники підприємств в результаті ресурсозбереження

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Енергомашспецсталь»					
Показник зниження витратоемності продукції	0,1169	0,4004	0,0373	-0,0303	0,0568
Збільшення продуктивності праці одного робітника (тис. грн/ос.)	-31,9514	-35,734	2,1386	-47,4622	-83,3195
Підвищення фондівіддачі	0,6165	-0,6862	-0,1483	-18,7072	-2,4287
Приріст чистого грошового потоку (тис.грн)	0,1114	-0,0437	-0,2062	0,3477	-0,1785
ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»					
Показник зниження витратоемності продукції	-0,0907	-0,5061	0,5352	0,7825	0,4796
Збільшення продуктивності праці одного робітника (тис. грн/ос.)	-34,3747	-50,3163	-77,9801	-175,7295	-36,2186
Підвищення фондівіддачі	-1,0988	-1,5615	-1,4567	-1,9604	-0,5725
Приріст чистого грошового потоку (тис. грн)	-1,0061	-2,0281	-2,0281	-8,4846	-3,2375

Запропонований підхід є універсальним для різних галузей економіки України, які мають унікальну структуру ресурсного використання в системі господарювання, проте головною умовою визнано необхідність порівняння результатів у межах підприємств однієї галузевої приналежності.

У третьому розділі **«Рекомендації з управління інвестиційним забезпеченням ресурсозбереження на підприємстві»** запропоновано послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства та узагальнено інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів.

Складність умов господарювання та націленість на швидкі прибутки за відсталості вітчизняних екологічних норм призводить до комплексу проблем організаційного, фінансового та технологічного характеру. Визначені тенденції зменшують інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств навіть за умов впровадження ресурсозберігаючих технологій. Поясненням цього є відсутність загально визнаної системи заходів з проведення аналізу комплексного стану ресурсозбереження й аналізу фінансового стану в змінних умовах діяльності. Тому в роботі запропонована послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства, яка містить такі елементи:

визначення загальносвітових тенденцій з ресурсозбереження виробничої діяльності та забезпечення виконання норм екологічної сталості;

моніторинг загальних тенденцій інвестиційної політики та впровадження ресурсозберігаючих технологій у практику функціонування підприємств реального сектору економіки країни;

діагностика стану ресурсозбереження на підприємстві, його фінансових можливостей із впровадження ресурсозберігаючих технологій;

визначення критеріїв та динаміки зниження ресурсоемності продукції за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування;

встановлення умов фінансування ресурсозберігаючих проектів;

використання методики аналізу інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві на основі обрахунку комплексу показників;

визначення нормативних значень або рекомендованої динаміки коефіцієнта оновлення основних засобів підприємства (реконструкція або модернізація) на основі визначення точки біфуркації, при досягненні якої відбувається зміна швидкості темпів приросту кумулятивної вартості ресурсів на протязі життєвого циклу продукції, що сприятиме мінімізації ризику прийняття помилкових рішень, підвищенню дієвості і економічної обґрунтованості процедури управління промисловим розвитком виробництва;

обрахунок інтегрального показника інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві (у межах дисертації – економічної ефективності інвестицій в ресурсозберігаючі технології підприємства), формування масиву даних для оновлення методики за наступним етапом галузевого розвитку;

оновлення основних засобів підприємства (реконструкція або модернізація) на основі визначення точки біфуркації, при досягненні якої відбувається зміна швидкості темпів приросту кумулятивної вартості ресурсів на протязі життєвого циклу продукції, що сприятиме мінімізації ризику прийняття помилкових рішень,

підвищенню дієвості і економічної обґрунтованості процедури управління промисловим розвитком виробництва.

Доведено, що рівень мотивації до інвестування ресурсозбереження обумовлюється, передусім, потенційними економічними вигодами у вигляді зростання прибутку, величина якого визначає ступінь зацікавленості підприємства, при досягненні відповідного зниження рівня зносу основних засобів. Для виявлення рівня мотивації до інвестування ресурсозбереження узагальнено інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів. Наразі удосконалено рекомендації щодо обґрунтування коефіцієнту прибутковості ресурсозбереження. Порівняння динаміки зміни коефіцієнту прибутковості ресурсозбереження із коефіцієнтом зносу основних засобів дозволило комплексно з'ясувати кореляцію між витратами ресурсів, станом основних засобів та досягнутими економічними результатами господарської діяльності підприємства. Показано, що позитивне рішення щодо інвестування ресурсозберігаючих технологій приймається за умови одночасного зростання коефіцієнту прибутковості та зниження рівня зносу основних засобів, що відповідає рівню мотивації, обумовленому економічними вигодами. У протилежному випадку мотивацію повинно бути забезпечено іншими вигодами неекономічного змісту. Здійснено апробацію методики аналізу інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на прикладі підприємств машинобудівної галузі (табл. 3).

Проведені розрахунки та порівняння коефіцієнтів для досліджуваних підприємств довели необхідність пріоритетного використання неекономічних результатів для формування стійкої мотивації до інвестування програм ресурсозбереження.

Показано, що можливість підвищення ефективності господарської діяльності підприємства на засадах ресурсозбереження залежить від способу оновлення основних засобів підприємства.

Таблиця 3

Розрахунок коефіцієнтів прибутковості ресурсозбереження та зносу основних засобів

Коефіцієнти	Підприємства, роки									
	ПАТ «Енергомашспецсталь»					ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
прибутковості ресурсозбереження	-0,5693	0,0870	-0,0438	0,0266	-0,0729	0,1099	-0,0357	0,0222	0,0559	-0,0251
Приріст	-	+0,6563	-0,1308	+0,0704	-0,0995	+0,1828	-0,1456	+0,0579	+0,0337	-0,0810
зносу основних засобів	0,6730	0,6840	0,2290	0,0050	0,0600	0,4090	0,4450	0,4440	0,4490	0,4890
Приріст	-	+0,0110	-0,4550	-0,2240	+0,0550	+0,3490	+0,0360	-0,0010	+0,0050	+0,0400

Запропоновано порядок обґрунтування інвестиційних рішень із вибору способу оновлення основних засобів підприємств (реконструкція або модернізація) на основі визначення точки біфуркації, при якій відбувається зміна швидкості темпів приросту кумулятивної вартості ресурсів на протязі життєвого циклу

продукції. Визначення точки біфуркації рекомендовано здійснювати на основі виявлення зміни виду функції лінії тренду, що характеризує залежність розподілу кумулятивних витрат ресурсів на протязі етапів життєвого циклу продукції (рис. 3).

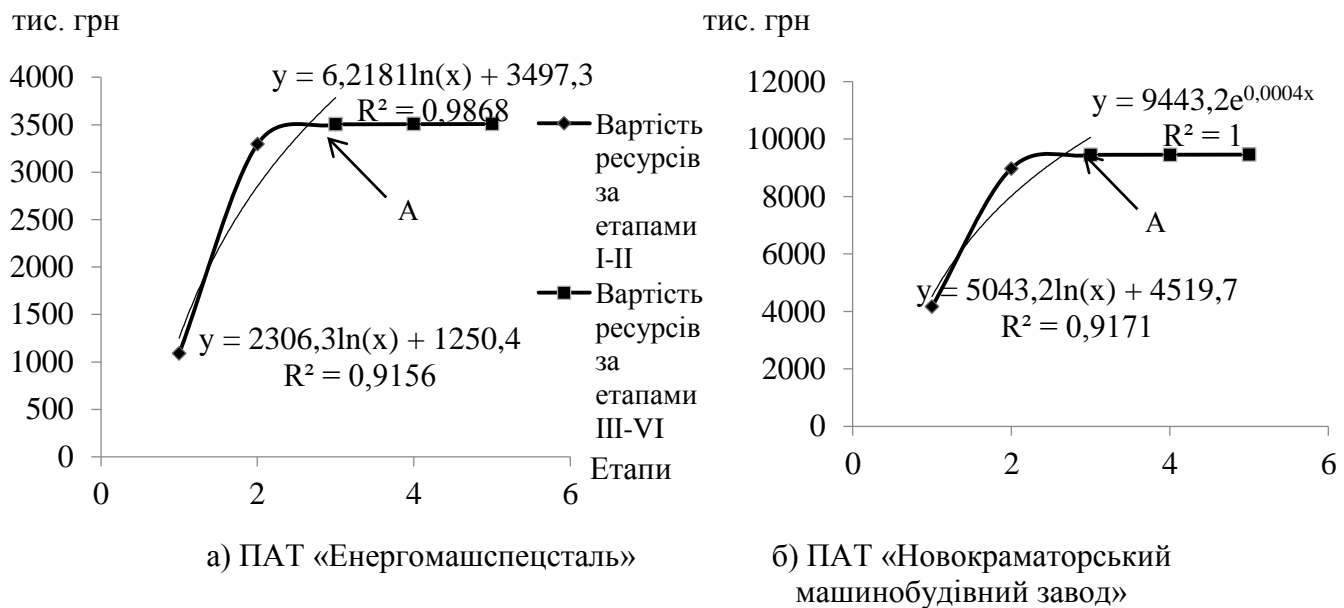

Рис. 3. Формування вартості ресурсів протягом життєвого циклу продукції на підприємствах

Визначено, що для ПАТ «Енергомашспецсталь» необхідна реконструкція, спрямована на підтримання динаміки уповільнення темпів приросту витрат ресурсів на протязі життєвого циклу продукції. Для ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» при досягненні точки біфуркації спостерігається прискорення темпів зростання витрат ресурсів, тому відповідно до запропонованого підходу рекомендовано залучення інвестицій для модернізації основних засобів через обрахунок загальної економічної ефективності інвестування в ресурсозберігаючі технології для оновлення основних засобів на одиницю витрат продукції. Загальна економічна ефективність ресурсозбереження на одиницю інвестиційних витрат на підприємствах машинобудування представлено у табл. 4.

Таблиця 4

Загальна економічна ефективність ресурсозбереження на одиницю інвестиційних витрат на підприємствах

Підприємства	Роки			
	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Енергомашспецсталь»	0,1312	-0,3289	0,0978	0,0852
ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	0,1503	1,1658	2,3869	0,752

Практичне використання методики аналізу інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на ПАТ «Енергомашспецсталь» та ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» дозволило обґрунтувати спосіб оновлення основних засобів, що становить підґрунтя для зростання економічної ефективності господарської діяльності на засадах ресурсозбереження. Розроблений інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження підприємства має універсальний характер і може бути застосований на підприємствах різних галузей економіки України.

Узагальнений інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів спрямований на підвищення рівня зацікавленості інвесторів до проектів фінансування ресурсозберігаючих заходів через збільшення ефективності використання ресурсів та досягнення сталого зростання ефективності функціонування підприємства шляхом раціоналізації використання ресурсів при реалізації проектів реконструкції або модернізації основних засобів на протязі життєвого циклу продукції. Основою пропозицій є формування та виконання рішень з інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на базі здійснення ретроспективного аналізу зв'язку між досягнутими витратами ресурсів, отриманими доходами та отриманим рівнем ефективності в динаміці, що дозволяє вибрати альтернативу оновлення основних засобів на підприємстві. Сформовано робочу гіпотезу та прийнято положення, що обґрунтування вибору альтернативного проекту реконструкції або модернізації основних засобів базується на оцінюванні витрат, які утворюються на інвестиційній фазі, та їх співставленні з очікуваними величинами прибутку та економії витрат за рахунок покращення показників ресурсозбереження на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Основним результатом виконання теоретичних і практичних досліджень є теоретичні, науково-методичні розробки та практичні рекомендації з інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві як основи підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

1. На основі систематизації існуючих проблеми, що стримують розвиток суспільного виробництва, зроблено висновок про доцільність розвинення теоретико-методичного і практичного інструментарію підвищення ефективності господарської діяльності підприємств на засадах інвестування ресурсозбереження та розвинуто зміст поняття «ресурсозбереження», що дозволило виявити передумови формування вартості ресурсів і собівартості продукції, виходячи з темпів приросту витрат у часі, для максимізації економічної ефективності залучення інвестицій у виробництво. Обґрунтовано можливість утворення точки біфуркації на протязі життєвого циклу продукції, при досягненні якої змінюється швидкість темпів приросту кумулятивних витрат. Відмінністю наведеного поняття від існуючих є врахування особливостей та умов оцінки повної вартості ресурсів з урахуванням темпів приросту витрат у часі, що полягає у створенні передумов виявлення факторів та резервів оптимізації витрат підприємства задля забезпечення максимізації економічної ефективності.

2. Через наявність різних видів джерел інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві та визначення різноманітності процесів інвестиційного забезпечення ресурсозбереження розроблена система класифікаційних ознак джерел інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві, що дозволяє упорядкувати види інвестування, які застосовуються суб'єктами господарювання, і враховує можливі труднощі впровадження ресурсозберігаючих технологій та динамічність господарських зв'язків. Тому з метою підвищення результативності системи управління підприємством розроблено концептуальні положення інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. Особливістю розроблених концептуальних положень є врахування особливостей

реалізації інвестиційної та передінвестиційної фаз для проектів ресурсозбереження підприємств, що дозволяє конкретизувати напрями інвестиційної діяльності у сфері реконструкції або модернізації основних засобів для підвищення ефективності ресурсовикористання.

3. На основі аналізу світового досвіду впровадження сучасних концепцій ресурсозбереження, доведено можливість впровадження альтернативного способу господарювання за рахунок залучення інвестицій в інноваційний розвиток підприємства за рахунок забезпечення ресурсозбереження через реструктуризацію системи організаційної, технічної, економічної, наукової, інформаційної та інших видів підтримки інвестиційних процесів на підприємстві, що мають на меті раціональне використання та мінімізацію витрат ресурсів через раціоналізацію природо-користування. Впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій у процес виробництва дозволить виробляти устаткування, машини і механізми для інших, суміжних із машинобудівною галуззю підприємств, із покращеними характеристиками та мінімізувати витрати, що позитивно відзначиться на собівартості продукції та її рентабельності.

4. На підставі результатів проведення порівняльного аналізу динаміки ресурсовикористання в країнах Європейського Союзу та в Україні, а також з'ясування тенденцій ресурсовикористання на макро- та мікрорівнях обґрунтовано доцільність залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів. Активне використання інвестиційних ресурсів сприятиме ресурсозбереженню на підприємстві, зростанню економічної результативності його функціонування, підвищенню соціальних показників, виконанню екологічних норм через сталість довкілля. Особливістю підходу є оцінювання системи ідентифікаторів зміни ресурсоємності за різними видами ресурсів, динаміка якої дозволяє визначити мету інвестування ресурсозберігаючих технологій: забезпечення ресурсозбереження або фіксація досягнутої динаміки.

5. За результатами виявлення безпосереднього впливу інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на зміну техніко-економічних показників діяльності підприємства удосконалено науково-методичний підхід до діагностики його рівня. Оцінка необхідності залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів (сировина, відходи, брак, напівфабрикати та основні засоби) здійснена на засадах оцінювання темпів зміни системи ідентифікаторів, динаміка яких дозволяє визначити ціль інвестування ресурсозберігаючих технологій. Запропонований науково-методичний підхід передбачає розрахунок комплексу показників зниження витратоємності продукції, інтенсифікації процесу виробництва, підвищення фондівіддачі, приросту чистого грошового потоку із подальшим порівнянням отриманих результатів розрахунків між підприємствами-конкурентами.

6. Для переходу до ефективнішого суспільного виробництва та споживання, підвищення рівня раціонального використання ресурсів, що призведе до подальшого економічного та соціального розвитку країни, вирішення екологічних проблем запропоновано послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства. Ця послідовність містить визначення загальносвітових тенденцій та моніторингу виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності щодо впровадження ресурсозберігаючих технологій у

практику функціонування підприємств реального сектору економіки країни в умовах екологічної сталості; встановлення умов фінансування ресурсозберігаючих проектів; використання методики аналізу інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві на основі обрахунку комплексу показників за встановлених нормативних значень або рекомендованої динаміки коефіцієнтів; обрахунок інтегрального показника та прийняття інвестиційного рішення.

7. Через удосконалення інструментарію інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів показано, що впровадження запропонованих заходів сприяє підвищенню інвестиційної активності. Опрацювання запропонованого інструментарію на прикладі підприємств машинобудування дозволило визначити підґрунтя для формування стійкої мотивації до реалізації інвестиційних проектів впровадження ресурсозберігаючих технологій. В роботі запропоновано порядок обґрунтування інвестиційних рішень із вибору альтернатив між реконструкцією або модернізацією основних засобів, критерієм якого є точка біфуркації, при досягненні якої відбувається зміна швидкості темпів приросту кумулятивної вартості ресурсів на протязі життєвого циклу продукції. Здійснено оцінку загального економічного ефекту ресурсозбереження на одиницю інвестиційних витрат, що дозволило визначити доцільність залучення інвестицій в оновлення основних засобів підприємства.

Практичне використання розробленого інструментарію інвестиційного забезпечення ресурсозбереження сприяє підвищенню обґрунтованості вибору способу оновлення основних засобів та забезпеченню зростання економічної ефективності господарської діяльності підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Попова О. Ю. Оцінювання економічного ефекту інвестування у ресурсозберігаючі технології на підприємстві / О. Ю. Попова, О. О. Кулаков // Mechanismus der nachhaltigen entwicklung des wirtschafts systems formation: collective monograph. – Vol. 2. – Nürnberg: Verlag SWG imex GmbH, 2014. – С. 333-340 (0,6 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: сформовано інтегральний показник економічної ефективності інвестицій в ресурсозберігаючі технології (0,33 ум.-друк. арк.).*

2. Попова О. Ю. Особливості впливу використання ресурсного потенціалу територій на збалансованість соціо-еколого-економічного розвитку / О. Ю. Попова, К. О. Белоусова, О. О. Кулаков // Просторова економіка: концепції, моделі та регіональні аспекти: монографія / За ред. П. В. Захарченка, Т. П. Несторенко. – Бердянськ: Видавець Ткачук, 2012. – С. 205-216 (0,53 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: здійснено порівняльний аналіз ресурсних витрат в господарській діяльності Донецької області і України (0,17 ум.-друк. арк.).*

Публікації в наукових фахових виданнях

3. Попова О. Ю. Порядок обґрунтування рішень із інвестування ресурсозберігаючих технологій щодо оновлення основних фондів машинобудівних підприємств / О. Ю. Попова, О. О. Кулаков // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії : зб. наук. праць. – Краматорськ : ДДМА, 2015. – № 1 (34). –

С. 192-197 (0,54 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: використано різні апроксимаційні залежності формування витрат на протязі життєвого циклу продукції у діяльність машинобудівних підприємств* (0,27 ум.-друк. арк.).

4. Кулаков О. О. Методичні засади оцінювання економічної ефективності інвестування у ресурсозберігаючі технології на підприємствах / О. О. Кулаков // Науковий вісник : зб. наук. праць / Одеський національний економічний університет. Науки : економіка, політологія, історія. – Одеса : ОНЕУ, 2014. – № 1 (209). – С. 65-77 (0,53 ум.-друк. арк.).

5. Kulakov O. O. Role of natural resource potential in economic growth of Ukrainian economy: institutional dimension / O. Y. Popova, K. O. Belousova, O. Y. Tomashevskaya, O. O. Kulakov // Економіка промисловості¹. – 2013. – № 1-2 (61-62). – С. 297-302 (0,59 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: розкрито зміст ресурсів з позиції різних критеріїв* (0,14 ум.-друк. арк.).

6. Кулаков О. О. Формування вартості ресурсів в господарській діяльності промислових підприємств / О. О. Кулаков // Науковий вісник Ужгородського університету : зб. наук. праць. Серія: Економіка. – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2013. – Вип. 2(39), ч. 2. – С. 157-162 (0,68 ум.-друк. арк.).

7. Попова О. Ю. Сутність та ознаки ресурсів господарської діяльності підприємств / О. Ю. Попова, О. О. Кулаков // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2012. – Вип. 10. – Ч. 4. – С. 304-308 (0,61 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: запропоноване визначення змісту категорії «ресурс»* (0,3 ум.-друк. арк.).

8. Кулаков О. О. Порівняльна характеристика тенденцій ресурсовикористання в Україні та країнах Європейського союзу / О. О. Кулаков // Логістика в контексті євроінтеграційної стратегії України : зб. наук. праць Донецького держ. ун-ту управління. Сер.: Економіка. – Донецьк : ДонДУУ, 2012. –Т. XIII. – вип. 242. – С.113-122 (0,61 ум.-друк. арк.).

Публікації в наукових виданнях іноземних держав

9. Popova O. Investment decisions analysis to provide sustainable industrial enterprise development / O. Popova, A. Kulakov // Law, economy and management in modern ambience. – 2015. – № 3. – P. 57-66 (0,6 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: розроблено коефіцієнт оптимізації вартості ресурсів* (0,3 ум.-друк. арк.).

10. Popova O. Yu. Development of Industry of Ukraine: Experience and Perspective of Eurointegration / O. Yu. Popova, A. A. Kulakov // International Journal of Sustainable Development. – 2013. – № 8. – P. 64-68 (0,54 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: здійснено порівняльний аналіз динаміки використання основних ресурсів виробництва в Євросоюзі та в Україні* (0,27 ум.-друк. арк.).

11. Popova O. Yu. Natural Resource Potential of Ukraine: Perspective of Provision Economic Growth / O. Yu. Popova, K. A. Belousova, E. Yu. Zavorotneva, A. A. Kulakov // Economic and social science : International Conference on Economics and Social Science (ICISS 2013) (January 20-21, 2013, Melbourne, Australia). – USA : Information

¹Журнал індексується у міжнародних наукометричних базах: PИHЦ, DRJI, Research Bible, IndexCopernicus.

engineering research institute, 2013². – Vol. 13 – P. 133-138 (0,54 ум.-друк. арк.).
Особистий внесок: визначено роль природних ресурсів у розвитку економіки України (0,13 ум.-друк. арк.).

12. Popova O. Development of industry of Ukraine: experience and perspective of Eurointegration / O. Popova, A. Kulakov // *Rochnikiy ekonomichne.* – 2013. – № 6. – P. 351-360 (0,73 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: оцінено динаміку та спрямованість розвитку економіки України (0,37 ум.-друк. арк.).*

Матеріали наукових конференцій

13. Попова О. Ю. Економічні умови обґрунтування інвестицій для проектів ресурсозбереження у машинобудуванні / О. Ю. Попова, О. О. Кулаков // *Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (25-26 вер. 2014 р., м. Суми).* – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2014. – С. 128-130 (0,14 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: досліджено умови та особливості прийняття рішень з інвестування проектів ресурсозбереження на основі різних схем у машинобудівному секторі (0,7 ум.-друк. арк.).*

14. Кулаков О. О. Оцінка фінансового стану підприємств в результаті впровадження ресурсозберігаючих технологій за рахунок інвестицій / О. О. Кулаков // *Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених : матер. VII наук.-практ. конф. (20-23 трав. 2014 р., м. Донецьк).* – Донецьк : ДонНТУ, 2014. – С. 50-54 (0,12 ум.-друк. арк.).

15. Кулаков О. О. Економічне обґрунтування доцільності інвестування в ресурсозберігаючі технології / О. О. Кулаков // *Сучасні проблеми управління інвестиційною та інноваційною діяльністю : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. студ. і молодих вчених (27-28 бер. 2014 р., м. Донецьк).* – Донецьк : ДВНЗ ДонНТУ, 2014. – С. 41-43. – 1 електрон. опт. диск (CD-R) (0,24 ум.-друк. арк.).

16. Кулаков О. О. Оцінка фінансового стану підприємств в результаті впровадження ресурсозберігаючих технологій за рахунок інвестицій / О. О. Кулаков, О. Ю. Попова // *«Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» : матер. Міжнар. наук.-практ. інтер.-конф. молодих вчених (11-12 квіт. 2014 р., м. Львів).* – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С. 163-164 (0,14 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: запропоновано підхід до оцінки впливу інвестування в ресурсозберігаючі технології на фінансовий стан підприємства (0,07 ум.-друк. арк.).*

17. Кулаков О. О. Фактори ресурсозбереження на промислових підприємствах / О. О. Кулаков // *Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах трансформації економіки : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів (18-19 квіт. 2013 р., м. Рівне).* – Рівне : Націон. ун-т водного господар. та природокористування, 2013. – С. 123-125 (0,13 ум.-друк. арк.).

18. Кулаков О. О. Моделювання етапів формування вартості ресурсів в господарській діяльності підприємства / О. О. Кулаков // *Перспективи розвитку економіки в ринкових умовах : матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (15-16 бер. 2013 р., м. Мукачєво).* – Мукачєво : Мукачівський державний університет, 2013. – С. 64-65 (0,18 ум.-друк. арк.).

² Журнал індексується у міжнародній наукометричній базі: *Web of Science.*

19. Кулаков О. О. Фактори ресурсозбереження підприємств / О. О. Кулаков // «Економіка і фінанси: теорія та практика» : матер. І Міжнар. наук.-практ. конф. (26-28 верес. 2013 р., м. Луганськ – Феодосія). – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. – С. 124-125 (0,13 ум.-друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Кулаков О. О. Інвестиційне забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2015.

Дисертація присвячена вирішенню актуального наукового завдання щодо розробки теоретичних основ та практичних рекомендацій відносно інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. У роботі уточнено зміст поняття «ресурси», «ресурсозбереження на підприємстві», «інвестиційне забезпечення ресурсозбереження», розвинуто теоретичні основи формування концептуальних положень інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві, удосконалено науково-методичний підхід до діагностики впливу інвестування ресурсозберігаючих технологій на техніко-економічні показники господарської діяльності підприємства. Обґрунтовано доцільність залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій на основі оцінювання ідентифікаторів зміни ресурсоємності, динаміка яких дозволяє визначити мету інвестування у ресурсозберігаючі технології за альтернативами забезпечення ресурсозбереження або зафіксувати досягнутий рівень динаміки. Запропоновано послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства, що дозволить забезпечити економічну ефективність та інвестиційну привабливість ресурсозберігаючих технологій підприємства. Узагальнено інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів.

Ключові слова: *інвестиційне забезпечення, ресурсозбереження на підприємстві, ресурси, інвестиційні рішення, ресурсозберігаючі технології, економічна ефективність.*

АННОТАЦИЯ

Кулаков А. А. Инвестиционное обеспечение ресурсосбережения на предприятии. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2015.

Диссертация посвящена решению актуальной научной проблемы по разработке теоретических основ и практических рекомендаций инвестиционного обеспечения ресурсосбережения на предприятии.

Анализ подходов, теорий и положений способствовал уточнению содержанию понятий «ресурс», «ресурсообеспечение» и «инвестиционное обеспечение ресурсосбережения». Систематизированы ключевые проблемы, сдерживающие развитие общественного производства на основе ресурсосбережения. Показано, что возможности повышения эффективности деятельности предприятий обуславливаются оптимальным соотношением между результатами и затратами. При этом величина затрат зависит от стоимостных и физических характеристик привлекаемых для реализации процесса производства ресурсов. Охарактеризована сущность и обобщены признаки ресурсов, составляющих основу выбора инструментов управления производственно-финансовыми процессами для удовлетворения общественных потребностей и повышения эффективности хозяйственной деятельности предприятия. Разработана классификация видов ресурсов предприятия, позволяющая более обоснованно выбрать инструменты управления процессами хозяйствования и обеспечить повышение их эффективности. Установлены особенности формирования затрат ресурсов в хозяйственной деятельности промышленных предприятий в зависимости от стадий жизненного цикла продукции, что составляет основу для разработки мероприятий по ресурсосбережению.

Обоснован кумулятивный характер формирования затрат ресурсов. Показана возможность использования различных непрерывных функций для описания поведения затрат в практике хозяйственной деятельности предприятия. На основе констатации разных схем поведения субъекта хозяйствования, которые определяют степень склонности к риску, разработаны концептуальные положения инвестиционного обеспечения ресурсосбережения на предприятии. Расширено определение категории инвестиционного обеспечения ресурсосбережения в практике функционирования предприятия. Раскрыты сущность и виды инвестиционного обеспечения предприятий, классификация видов инвестиционного обеспечения, определены сущность и составляющие этого процесса на предприятии, обобщена классификация источников инвестиционного обеспечения ресурсосбережения на предприятии.

Осуществлен сравнительный анализ мировой динамики использования основных ресурсов деятельности субъектов хозяйствования. Результаты анализа позволили констатировать опережающие темпы падения объемов инвестиций в Украине по сравнению со странами Евросоюза. Показано, что негативному изменению динамики на макроуровне способствует развертывание инфляционных процессов, на микроуровне – несовершенство инструментария принятия решений по привлечению инвестиций для обеспечения ресурсосбережения на промышленных предприятиях. В работе усовершенствован научно-методический подход к диагностике воздействия инвестирования ресурсосберегающих технологий по видам ресурсов. Предложенный подход предусматривает оценку темпов изменения системы идентификаторов, что позволяет установить актуальную цель инвестирования ресурсосберегающих проектов в соответствии с экологическими нормами и стандартами. Представлены две основные альтернативные цели инвестирования, включающие привлечение инвестиций для обеспечения ресурсосбережения и привлечение инвестиций для фиксации достигнутой

динамики. Предложенный подход применен в практике хозяйственной деятельности ПАО «Энергомашспецсталь» и ПАО «Новокраматорский машиностроительный завод», что позволило выбрать перспективные направления инвестиционного обеспечения ресурсосбережения на предприятиях и предложить последовательность мероприятий по принятию инвестиционных решений относительно обновления основных средств предприятия. Практическое использование разработанного инструментария инвестиционного обеспечения ресурсосбережения содействует повышению обоснованности выбора способа обновления основных средств и обеспечения увеличения экономической эффективности хозяйственной деятельности предприятия. Показатель экономической эффективности является обобщающим коэффициентом, который дает основания к определению степени использования ресурсосберегающих технологий на условиях экологической безопасности.

Для оценки уровня мотивации в реализации проектов ресурсосбережения усовершенствованы рекомендации по обоснованию обобщения инструментария инвестиционного обеспечения ресурсосбережения на основе внедрения процедуры мотивирования инвесторов. Предложенное обоснование решений по инвестированию ресурсосберегающих проектов по обновлению основных средств предприятий на основе альтернативных схем реконструкции или модернизации. Предложенный подход предусматривает обоснование точки бифуркации, при достижении которой меняется темп изменения скорости прироста кумулятивных затрат, отражающих формирование стоимости ресурсов на протяжении жизненного цикла продукции.

Ключевые слова: *инвестиционное обеспечение, ресурсосбережение на предприятии, ресурсы, инвестиционные решения, ресурсосберегающие технологии, экономическая эффективность.*

SUMMARY

Kulakov O. O. Investment Support to Resource-Saving at the Enterprise. – As the manuscript.

The thesis for obtaining a Degree of Candidate of Economics on the specialty 08.00.04 – Business Economics and Management (by industry groups). – Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2015.

The thesis is devoted to the solution of an actual scientific task of development of theoretical bases and practical recommendations of investment support of resource-saving at an enterprise. Content of concepts «resources» «resource-saving at the enterprise» and «investment support of resource-saving» is specified as well as theoretic principles of conceptual statements for investment support of resource-saving are developed and scientific and methodical approach to diagnostics of influence of investments into resource-saving on technical and economic indicators of activity of the enterprise is improved in the thesis. Expediency of attraction of investments into resource-saving technologies on the basis of an assessment of indicators of change of resource intensity is proved. That allows to determine the purpose of investment into resource-saving technologies by alternatives of resource-saving or to record the reached dynamics level.

The sequence of measures for adoption of decisions concerning expediency of renovation of fixed assets of the enterprise that will allow to provide an economic efficiency and investment appeal of resource-saving technologies of the enterprise is offered. The tools of investment support of resource-saving on the basis of introduction motivation of investors are generalized.

Keywords: *investment support, resource-saving at the enterprise, resources, investment decisions, resource-saving technologies, sustainability of environment, economic efficiency.*

Підписано до друку 24.12.2015. Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,9.
Обл.-вид. 0,9. Друк лазерний. Зам. № 483. Накл. 100 пр.

Видавець і виготівник
Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №1633 від 24.12.2003